

І.В. Мілаш, канд. екон. наук, доц. (*ХДУХТ, Харків*)

О.Д. Рачкован, ст. викл. (*ХДУХТ, Харків*)

ПІДГОТОВКА СТУДЕНТІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ДО НАУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Значення наукової діяльності студентів (НДС) у загальній структурі їх підготовки займає важливе місце з кількох причин. НДС дозволяє студентам одержати додаткову інформацію в сфері новітніх напрямків фундаментальних і прикладних досліджень, озброює різноманітними методами дослідження, дозволяє системно, глибоко та різнобічно осмислювати сучасні соціально-економічні явища та процеси, вчить публічно представляти результати наукових пошуків на конференціях і семінарах. Крім того, залучення студентів до науково-дослідної роботи має важливе виховне значення.

На кафедрі економіки та управління ХДУХТ застосовується декілька форм організації наукової діяльності студентів. Серед основних слід виділити такі:

1. Наукова діяльність студентів, яка вбудовується в навчальний процес. Найважливішим завданням НДС цього виду є активізація процесу навчання, а участь у ній є індикатором наукової активності студентів. Такий вид наукової роботи включає: вивчення літературних джерел, підготовку наукових рефератів, есе, презентацій, участь у предметних олімпіадах та олімпіадах зі спеціальності, конкурсах, студентських чемпіонатах тощо. Активність студентів у цьому виді наукової діяльності є досить високою.

2. Наукові дослідження, які доповнюють навчальний процес. Основне завдання НДС такого виду – вихід за межі програми й індивідуалізація процесу навчання. Цей вид НДС реалізується за допомогою виконання курсових і дипломних робіт, тематика яких відповідає напрямкам науково-дослідних тем кафедри економіки та управління, а також участі студентів у наукових семінарах і конференціях. Для посилення цього виду наукової діяльності на кафедрі організовані три постійно діючі проблемні наукові гуртки, які очолюються провідними викладачами кафедри і складаються зі студентів, об'єднаних загальними науковими інтересами.

3. Наукові дослідження, які проводяться паралельно навчальному процесу. Основне завдання участі студентів у таких дослідженнях – їх наукова професіоналізація під керівництвом висококваліфікованих викладачів, тобто спеціалізація й підготовка до

наукової діяльності в конкретній області. Зміст роботи студентів тут – це участь у наукових дослідженнях кафедри, які виконуються за держбюджетними, бюджетними та госпдоговірними темами, а також підготовка наукових статей і тез доповідей. Тут поле для діяльності майбутніх фахівців досить велике – це участь у соціологічних опитуваннях, проведенні анкетувань, створенні баз даних результатів досліджень, робота з науковою літературою й інформацією Інтернет.

Поряд із позитивним досвідом кафедри в організації наукової діяльності студентів, на наш погляд, є низка невирішених проблем, які вимагають модернізації системи підготовки до наукової діяльності.

По-перше, має місце низька мотивація студентів до наукової діяльності. По-друге, модернізації вимагає дотримання принципу тотального залучення студентів до наукової діяльності. По-третє, вимагає істотного розвитку комунікативна грамотність студентів. По-четверте, важливим напрямком змін має бути створення системи міжнародного наукового співробітництва кафедри й студентів, яка б припускала участь у студентських і викладацьких обмінах.

Означені проблеми носять комплексний характер і мають вирішуватися на всіх рівнях. Розвиток повноцінної системи наукової діяльності студентів не тільки дозволить забезпечити спадкоємність науково-педагогічних кадрів, але й сприятиме формуванню особистості представника молодого покоління навіть у тому випадку, якщо він не вибере наукову діяльність як свою майбутню професію.

Отже, з урахуванням наявного досвіду й існуючих проблем, система підготовки студентів до наукової діяльності повинна містити наступні елементи: участь студентів у наукових конференціях, семінарах, форумах, роботі наукових гуртків; конкурсний відбір дипломних і курсових робіт з обов'язковою процедурою їх публічного захисту; ведення регулярно оновлюваної бази даних українських і закордонних конкурсів, грантів для студентів, участь у яких сприятиме підвищенню престижності наукової діяльності; інформаційний блок, що містить документацію, а також дані про наукову діяльність кафедри, факультету, ВНЗ в цілому, про перспективи й досягнення студентів у дослідницькій роботі, а також їх використання у навчальному процесі та практичній діяльності підприємств.

Поетапність розвитку та чітка структурованість представленої системи дозволять не тільки активізувати наукову діяльність студентів, але й досягнути координованості та комплексності, які повинні бути властиві системі вузівської освіти в цілому.